

Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

Н.Б. Газилишин, Л.Л. Гулик

УКРАЇНСЬКА МОВА

Конспекти уроків

2 клас

Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 371.32:811.161.2
ББК 74.268.1Укр
Г 12

Рецензенти:
доктор педагогічних наук, доцент
Онишків З.М.
вчитель вищої категорії, старший вчитель
Походжай Н.Я.

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 року

Газилишин Н.Б.

Г 12 Українська мова : конспекти уроків : 2 кл. : посібник для вчителя / Н.Б. Газилишин, Л.Л. Гулик. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2017. — 232 с. — (Бібліотека вчителя).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серії)

ISBN 978-966-10-5074-6

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з української мови, зміст яких відповідає оновленій навчальній програмі Міністерства освіти і науки України, Державному стандарту початкової загальної освіти та підручнику «Українська мова. 2 клас» (автор Захарійчук М.Д.).

Запропоновано зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, опорні схеми, таблиці, малюнки; різні види роботи над мовним матеріалом, правилами; каліграфічні хвилинки, творчі завдання, різноманітний цікавий та ігровий матеріал.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:811.161.2
ББК 74.268.1Укр

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серії)
ISBN 978-966-10-5074-6

© Навчальна книга — Богдан, 2017

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
1.	Звуки слова. Українська абетка (алфавіт). Назви літер за абеткою.	7	
2.	Розташування слів за абеткою з орієнтацією на першу літеру. Вміння користуватися абеткою в роботі з навчальним словником.	11	
3.	Склад. Перенос слів із рядка в рядок складами. Перенос слів з буквами <i>й, ь</i> , буквосполученням <i>йо</i> .	14	
4.	Перенос слів зі збігом приголосних звуків. Закріплення правил переносу слів з рядка в рядок.	18	
5.	Голосні звуки [a], [o], [y], [e], [и], [і], букви, що їх позначають.	21	
6.	Закріплення вивченого про голосні звуки та букви, що їх позначають.	24	
7.	Наголос. Наголошені й ненаголошені звуки і склади.	28	
8.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	30	
9.	Приголосні звуки. Спостереження за роботою мовленнєвих органів (язик, губи, зуби) під час вимови приголосних звуків. Складання звукових схем слів.	31	
10.	Правильне вимовляння слів зі звуками [дз], [дз'], [дж]. Позначення звуків [дз], [дз'], [дж] сполученням букв <i>дз, дж</i> . Перенос слів із буквосполученнями <i>дз, дж</i> . Навчальний діалог.	35	
11.	Вправляння у написанні й переносі слів зі сполученням букв <i>дз, дж</i> . Звуко-буквений аналіз слів.	38	
12.	Буква <i>щ</i> , позначення нею звукосполучення [шч].	41	
13.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	43	
14.	Вправи на закріплення звукового значення букви <i>щ</i> , сполучень букв <i>дз, дж</i> .	44	
15.	Зіставлення вимови звуків [г] і [ґ], позначення їх буквами <i>г, ґ</i> .	47	
16.	Спостереження за правильним вимовлянням і розрізненням на слух дзвінких та глухих приголосних звуків.	49	
17.	Звук [ф], звукосполучення [хв].	52	
18.	Вимова і написання слів з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу.	55	
19.	Правильне вимовляння і розрізнення на слух твердих та м'яких приголосних звуків. Позначення м'якості приголосних буквами <i>і, я, ю, є</i> . Звуковий аналіз слів.	57	
20.	Тренувальні вправи з написання та звуко-буквеного аналізу слів з м'якими приголосними.	60	
21.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	62	
22.	Вправи на закріплення знань з написання слів з м'якими приголосними звуками. Звуко-буквений аналіз слів. Навчальний діалог.	63	
23.	Позначення м'якості приголосних звуків знаком м'якшення. Буквосполучення <i>ьо</i> в середині слова. Перенос слів із знаком м'якшення. Навчальний діалог.	66	
24.	Тренувальні вправи з написання, переносу, звуко-буквеного аналізу слів зі знаком м'якшення.	69	
25.	Вправляння у складанні звукових схем і переносі слів з м'якими приголосними.	71	
26.	Закріплення знань про тверді та м'які приголосні звуки.	74	
27.	Подовжені м'які приголосні звуки. Позначення їх на письмі. Перенос слів з подовженими приголосними звуками.	77	

28.	Звуко-буквений аналіз слів з подовженими приголосними звуками. Навчальний діалог «Розмова сонечка й осики».	79	
29.	<i>Контрольна робота. Диктант.</i>	81	
30.	Аналіз контрольної роботи. Вправлення у звуко-буквеному аналізі слів з подовженими приголосними звуками. Складання розповіді за початком і серією малюнків. Навчальний діалог «Розмова по телефону».	82	
31.	Тренувальні вправи з вимовляння, читання та написання слів з подовженими приголосними.	85	
32.	Апостроф. Вживання апострофа. Вимова і правильне написання слів з апострофом.	87	
33.	Записування слів з апострофом. Правила переносу слів з апострофом.	89	
34.	Порівняння вимови і написання слів з апострофом і без апострофа.	92	
35.	Узагальнення знань за темою «Звуки і букви».	94	
36.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	96	
37.	Перевірка знань з мовної теми «Звуки і букви».	97	
38.	Аналіз контрольної роботи. Повторення вивченого.	99	
39.	Спостереження за лексичним значенням слова. Ознайомлення з тлумачним словником.	101	
40.	Складання рядів слів за певною змістовою ознакою. Групування предметів за родовими та видовими ознаками. Складання речень.	104	
41.	Розпізнавання іменників за питаннями <i>хто? що?</i>	107	
42.	Іменник як частина мови. Слова — назви неістот. Слова — назви істот.	110	
43.	Уявлення про один предмет і багато предметів. Практичне вживання форм однини і множини (без вживання термінів).	112	
44.	Змінювання іменників за зразком <i>один-багато</i> .	115	
45.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	116	
46.	Вправлення у групуванні предметів за родовими та видовими ознаками. Доповнення речень.	117	
47.	Закріплення знань про слова, що означають назви предметів.	119	
48.	Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах людей. Звертання. Практичне засвоєння форм звертання до співрозмовників.	121	
49.	Велика буква в кличках тварин. Слова-привітання.	123	
50.	Велика буква в назвах міст, сіл, річок, морів і гір. Пояснювальний диктант.	125	
51.	Велика буква в назвах вулиць, площ і майданів. Тренувальний диктант.	127	
52.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	128	
53.	<i>Контрольна робота. Диктант.</i>	129	
54.	Аналіз контрольної роботи. Узагальнення знань за темою «Іменник».	130	
55.	Повторення вивченого.	132	
56.	Слова, що відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> — прикметники. Складання груп слів цієї категорії, які мають різне лексичне значення: назви кольорів, розміри предметів, ознаки за відношенням до пори року, матеріалу, з якого виготовлено предмет, інші ознаки.	134	
57.	Роль прикметників у мовленні. Зв'язок прикметників з іменниками. Слова ввічливості.	136	

58.	Добір серед прикметників слів, протилежних за значенням. Вживання прикметників у прямому і переносному значенні. <i>Перевірна робота. Списування.</i>	138	
59.	Аналіз контрольної роботи. Змінювання прикметників з іменниками за зразком <i>один-багато</i> .	140	
60.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	142	
61.	Слова, близькі за значенням. Вправи на добір слів, близьких за значенням. Узагальнення вивченого за темою «Прикметник».	143	
62.	Слова, які називають дії предметів.	147	
63.	Роль дієслів у мовленні. Зв'язок дієслів з іменниками в реченні. Слова вдячності.	149	
64.	Змінювання дієслів за питаннями. Залежність числа дієслова від іменника.	151	
65.	Дієслова, протилежні за значенням.	153	
66.	Спостереження за роллю дієслів у мовленні. Читання і переказування уривка з казки В. Сухомлинського «Зайчик і Місяць». Слова подяки.	155	
67.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	156	
68.	Узагальнення знань учнів за темою «Слова, які називають дії предметів. Фразеологізми».	157	
69.	Поняття про службові слова, їх роль у реченні.	159	
70.	Прийменники. Написання прийменників окремо від інших слів. Уживання службових слів за змістом речення.	161	
71.	Вживання службових слів для зв'язку слів у реченні. Навчальний діалог.	163	
72.	Узагальнення знань за темою «Слово».	165	
73.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	166	
74.	Перевірка знань з мовної теми «Слово (прикметник, дієслово, службові слова)».	167	
75.	Аналіз контрольної роботи. Повторення вивченого про слово.	168	
76.	Поняття про речення. Основні ознаки речення. Тренувальний диктант.	170	
77.	Розповідні речення. Розділові знаки в кінці розповідних речень. Інтонавання речень.	173	
78.	Питальні речення. Розділові знаки в кінці питальних речень. Інтонавання речень. Попереджувальний диктант.	175	
79.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	176	
80.	Інтонційне виділення в реченнях слів, найважливіших для висловлення думки. Закріплення знань про розповідні і питальні речення.	177	
81.	Спонукальні речення. Розділові знаки в кінці спонукальних речень. Форми спонукування.	179	
82.	Закріплення знань про розповідні, питальні, спонукальні речення.	182	
83.	<i>Контрольна робота. Диктант.</i>	185	
84.	Аналіз контрольної роботи. Головні слова в реченні. Виділення їх у реченні.	186	
85.	Визначення головних членів речення. Побудова речень за графічними схемами.	189	
86.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	190	
87.	Зв'язок слів у реченні за питаннями. Написання записки.	191	
88.	Тренувальні вправи на встановлення зв'язку між словами в реченні. Складання речень за графічними схемами.	193	

89.	Узагальнення знань і вмінь учнів за темою «Речення».	195	
90–91.	<i>Контрольна робота. Діалог.</i>	198	
92.	Поняття про текст. Заголовок. Розпізнавання групи окремих речень і тексту.	199	
93.	Будова тексту: зачин, основна частина, кінцівка. Добір заголовків до текстів.	201	
94.	Текст-розповідь. Текст-опис.	203	
95.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	205	
96.	Узагальнення знань і вмінь учнів за темою «Текст.» Тренувальне списування.	206	
97.	Уявлення про мову як засіб спілкування між людьми. Ознайомлення з мовними і немовними знаками.	208	
98.	<i>Контрольна робота. Списування.</i>	210	
99.	Аналіз контрольної роботи. Поняття про рідну мову. Спорідненість української мови з російською та білоруською.	211	
100.	Уявлення про усне і писемне мовлення. Культура мовлення.	213	
101.	Слова ввічливості. Звертання. Розділові знаки при звертанні. Практичне засвоєння слів ввічливості та різних форм звертання.	215	
102.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	216	
103.	Узагальнення знань учнів за темами «Текст», «Речення», «Мова і мовлення».	217	
104.	Перевірка знань з мовних тем «Текст», «Речення», «Мова і мовлення».	219	
105.	Аналіз контрольної роботи. Повторення вивченого.	220	
106–108.	Повторення вивченого про звуки і букви, частини мови.	222	
109–114.	Повторення вивченого про речення, текст.	223	
115.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	225	
116–117.	Узагальнення та систематизація знань учнів.	225	
118.	<i>Розвиток мовлення.</i> _____	225	

УРОК 1

Дата _____

Клас _____

Тема. Звуки слова. Українська абетка (алфавіт). Назви літер за абеткою.

Мета. Ознайомити учнів з підручником «Українська мова», зошитом із друкованою основою. Закріплювати уявлення дітей про звуки і букви рідної мови, уміння їх розрізняти, робити звуковий аналіз слова, використовуючи відповідні позначки. Удосконалювати навички каліграфічного письма прописних літер алфавіту; засвоїти вимову і написання слів *абетка, алфавіт, азбука*. Розвивати спостережливість, уважність, фонематичний слух, зв'язне мовлення. Виховувати любов до рідної мови, інтерес до знань, до навчання.

Додатковий
матеріал до уроку

Обладнання. Підручник М.Д. Захарійчук «Українська мова», зошит з друкованою основою, таблиці, предметні малюнки.

Хід уроку

I. Організація класу.

Привітаємося, діти.
Будемо завжди радіти
небу, сонцю, людям, квітам.
І тоді, обов'язково,
день для нас найкращим буде.

— Подаруйте один одному веселу посмішку і чудовий настрій. Нехай вони будуть з вами впродовж року.

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Слово вчителя.

Діти, протягом року на вас чекає цікава мандрівка чудовою країною, яка називається Українська мова. Під час мандрівки вам допомагатимуть ось цей підручник і зошит. Вони ознайомлять вас із новими правилами, щоб ви вміли грамотно писати і усно відповідати. Ви дізнаєтеся, які бувають речення і що таке текст, на які питання відповідають слова і що вони означають, навчитесь складати діалоги, власні оповідання і казки, загадки і вірші.

2. Ознайомлення дітей з підручником.

— Розгляньте підручник і скажіть, як він називається та хто його автор.

— Які умовні позначення нам треба знати, щоб правильно користуватися підручником? Уважно їх розгляньте і запам'ятайте.

Умовні позначення:

урок зв'язного мовлення;

робота в парах, читання діалогів;

робота в групах;

завдання підвищеної складності;

словник;

домашнє завдання;

завдання на вибір.

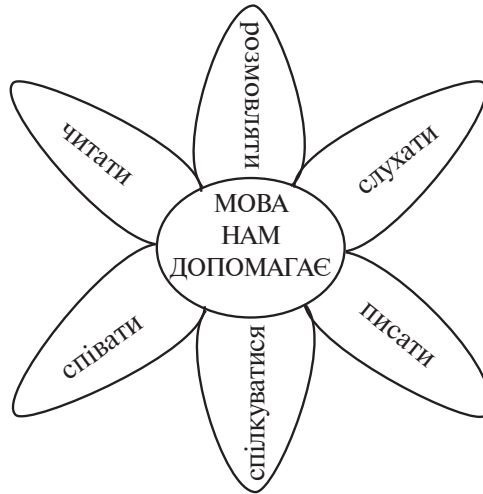
— Пригадайте правила користування підручником.

3. Ознайомлення з державними символами України.

4. Читання вірша В. Квітневого «Яке то щастя — розмовляти...».

— Яке значення має мова у вашому житті?

5. Створення «асоціативної» квітки.

— Отже, мова для кожного з нас — це «найдорожчий Божий дар», який допомагає нам пізнавати світ.

III. Повідомлення теми і мети уроку.

— Свою мандрівку ми розпочнемо з невеличкого міста. Послухайте вірш і скажіть назву цього міста.

Веселе місто Алфавіт,
йому сьогодні наш привіт!
До нього нам лягає путь —
у ньому літери живуть.
Живуть там літери в словах,
а кожне слово — звір чи птах,
травиця чи барвистий цвіт.
Отож, в похід за мною вслід!

— У якому місті ми побуваємо? (*У місті Алфавіт.*)

— Хто живе у цьому місті? (*Букви.*)

— Для чого нам потрібні звуки?

— Для чого нам потрібні букви?

— Слова, які вимовляють люди, утворені зі звуків. Звуки ми чуємо і вимовляємо. А щоб слова записати, нам потрібні букви. Отже, сьогодні на уроці ми з'ясуємо, що ви пам'ятаєте про звуки мовлення, букви, якими вони позначаються. Пригадаємо алфавіт.

IV. Актуалізація знань учнів.

1. Каліграфічна хвилинка.

Ознайомлення із зошитом.

— У передмісті міста Алфавіт живе панночка Каліграфія. Без неї неможливо вивчати українську мову. На кожному уроці панночка буде спостерігати, як ви пишете в зошитах. Сьогодні вона пропонує вам записати буквосполучення: *ал аз аб*

— Прочитайте їх і каліграфічно запишіть.

— Які слова можна утворити з цими буквосполученнями? Запишіть їх.

2. Робота з таблицею «Алфавіт».

— Розгляньте таблицю. Як можна назвати усі букви одним словом? (*Алфавіт, абетка, азбука.*) Усі ці слова означають сукупність літер, які розташовані в певному порядку. Тому про слова *алфавіт, абетка, азбука* можна сказати, що вони близькі за значенням.

— Скільки букв в українському алфавіті? (*33 букви.*)

— Прочитайте алфавіт, правильно називаючи кожну букву.

Аа	Бб	Вв	Гг	Гг	Дд	Ее	Єє
а	бе	ве	ге	ге	де	е	є

Жж	Зз	Ии	Іі	Її	Йй	Кк	Лл	
же	зе	и	і	ї	йот	ка	ел	
Мм	Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу	
ем	ен	о	пе	ер	се	те	у	
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ	ь	Юю	Яя
еф	ха	це	че	ша	ща	знак	ю	я
м'якшення								

— Яка буква не позначає звука? (*Знак м'якшення.*)

3. Словникова робота.

Слово «абетка» утворилося за назвами сучасних початкових літер алфавіту — «а», «бе». Слово «азбука» народилося ще в Київській Русі, теж від початкових літер алфавіту «а» і «б», які називалися тоді «аз» і «буки». Слово «алфавіт» найстаріше. Воно походить від назв перших двох букв старогрецького алфавіту. У стародавніх греків перша літера мала назву «альфа», а друга «бета», яка згодом почала називатися «віта». Ось чому слова «абетка», «алфавіт», «азбука» — близькі за значенням і можуть замінити одне одного.

4. Гра «Звуки і букви».

Робота в парах. Один учень вимовляє звук, а другий — букву, яка позначає цей звук. Наприклад: [л] — «ел», [т] — «те»...

Фізкультхвилинка.

V. Робота з підручником.

1. Робота з віршем (с. 5, впр. 1).

— Прочитайте вірш.

— Яке слово виділене? (*Абетка.*)

— Назвіть звуки у цьому слові. (*[абетка].*)

— Назвіть букви, з допомогою яких записано це слово. (*«а», «бе», «е», «те», «ка», «а».*)

— Якими словами можна замінити слово *абетка*? (*Алфавіт, азбука.*)

— Це словникові слова. Тому запам'ятайте, як вони вимовляються і пишуться.

2. Диференційовані завдання.

а) Назвіть звуки у «смачних» словах, які зустрічаються у вірші. (*[агрус], [апел'син], [ананас].*)

б) Замініть виділене слово близьким за значенням і запишіть утворений вірш.

Азбуку нашу відкрива
всім знайома буква А.
Ой, які смачні слова:
агрус, апельсин для вас
і солодкий ананас.

Алфавіт наш відкрива
всім знайома буква А.
Ой, які смачні слова:
агрус, апельсин для вас
і солодкий ананас.

(*З журналу*)

3. Колективна робота.

— Складіть і запишіть речення з підкреслених слів за схемою.

|_____, _____ — це _____.

(*Агрус, апельсин і ананас — це фрукти.*)

— У якому з підкреслених слів найменше звуків? (*Агрус — [агрус].*)

— Найбільше звуків? (*Апельсин — [апел'син].*)

4. Творча вправа.

— З букв слова «апельсин» утворіть нові слова. Запишіть їх.

(*Син, пень, сани, села, пила.*)

5. Робота в парах (с. 5, впр. 2).

— Попрацюйте в парах і запишіть утворені речення. Звуки ми вимовляємо і чуємо. На письмі звуки позначаються буквами. Букви ми бачимо і читаємо. Букви є друковані та писані.

6. Вивчення правила (с. 5).

7. Самостійна робота (с. 6, впр. 3).

— Розгляньте малюнки.

— Які фрукти ростуть у місті Алфавіт?

— Запишіть слова — назви фруктів в алфавітному порядку.

(Агрус, вишні, груші, малина, сливи, яблука.)

(Взаємоперевірка.)

8. Складання звукової схеми слова *агрус*.

— Пригадайте, що означають ці значки

о

,

—

,

=

.

о

 — голосний звук;

—

 — приголосний твердий;

=

 — приголосний м'який.

о	—	—	о	—
---	---	---	---	---

 — звукова схема слова *агрус*.

[агрус] — агрус, 5 зв., 5 б.

— Складіть і запишіть речення з цим словом.

(У бабусиному садку росте агрус.)

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Робота в зошиті з друкованою основою.

2. Робота з дидактичними картками.

VII. Підсумок уроку.

— Ось і закінчилась наша мандрівка.

— Що нового ви дізналися?

— З чого складаються слова?

— Як на письмі позначаються звуки мовлення?

— Чим відрізняються звуки і букви?

— Де живуть букви?

— Які слова близькі за значенням до слова *алфавіт*?

— Скільки букв в українській абетці?

VIII. Домашнє завдання.

1. Повторити правило на с. 5, алфавіт, написання словникових слів.

2. Виконати вправи на с. 6. Скласти і записати речення зі словом, якому відповідає звукова схема

—	о	—	=	о
---	---	---	---	---

.

УРОК 2

Дата _____
Клас _____

Тема. Розташування слів за абеткою з орієнтацією на першу літеру. Вміння користуватися абеткою в роботі з навчальним словником.

Мета. Закріпити вміння учнів користуватися алфавітом для впорядкування запису слів. Вчити працювати з орфографічними словниками. Розвивати навички каліграфічного письма, творчу уяву, фантазію, мислення та мовлення учнів. Виховувати бажання вчитись, вміння працювати в групах.

Обладнання. Словник, картки зі словами, малюнок Буратіно, таблиці.

Додатковий
матеріал до уроку

Хід уроку

I. Організація класу.

В путь щасливу і широку
всіх виводить школа вас.
До уроку! До уроку!
В школі кличе дзвоник вас.
Поспішіть місця зайняти,
час урок вже розпочати.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

1. Бесіда.

— Сьогодні ми продовжимо нашу мандрівку країною Українська мова, і супроводжуватиме нас казковий герой. Хто він? Відгадайте загадку:

Тонконогий, гостроносий,
ключик має золотий.
Тільки вчитись він не хоче,
і абетку загубив. (*Буратіно*)

— Ми будемо подорожувати з Буратіно і виконуватимемо його завдання.

2. Інтерактивна вправа «Пенальті».

— Буратіно дуже любить грати у футбол. Він пропонує нам зіграти з ним. На дошці намальовані ворота. Учні підходять до вчительського столу, беруть картонний «м'ячик», читають запитання і дають на нього відповідь. Якщо відповідь правильна, то м'яч прикріплюють на дошці.

Запитання:

1. З чого складаються слова? (*Зі звуків.*)
2. На які групи діляться звуки української мови? (*Голосні і приголосні.*)
3. Як звуки позначаються на письмі? (*Буквами.*)
4. Чим відрізняються звуки від букв? (*Звуки ми чуємо і вимовляємо, а букви бачимо, пишемо.*)
5. Що таке алфавіт? (*Певний порядок розміщення букв.*)
6. Які слова близькі за значенням до слова «алфавіт»? (*Абетка, азбука.*)
7. Яка буква звука не позначає? (*Знак м'якшення.*)

3. Гра «Виправ помилку».

— Буратіно знайшов свою «Азбуку», але букви в ній перемішалися. Допоможіть йому правильно розкласти літери. (*Один учень біля каси букв.*)

А Б Г Г Д Е В Є Ж Й И І З І К Л М Н П Р С О Т У Ф Х Ю Я Ц Ч Ш Щ Ъ.
Перевірка за таблицею «Алфавіт».

4. Каліграфічна хвилинка.

— Дорогою до нас Буратіно зустрівся з панночкою Каліграфією і вона передала вам завдання.

— Запишіть букви *Аа Дд Вв Бб Гг Гг* каліграфічно і в абетковому порядку. (*Аа Бб Вв Гг Гг Дд.*)

— Запишіть імена людей, які починаються цими буквами.

— На яку букву імен немає?

— Які імена починаються буквою «А»? «Б»?

Анна, Ангеліна, Аліна, Алла, Борис, Броніслав.

III. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і мети уроку.

1. Проблемне запитання.

— Для чого потрібно знати алфавіт?

— За абеткою укладаються телефонні книги, списки. Список учнів нашого класу в документах записано в абетковому порядку. Також за абеткою складаються всі словники.

Сьогодні ми будемо вправлятися у розташуванні слів в абетковому порядку, дізнаємося, які бувають словники, вчитимемося користуватися орфографічними словниками.

IV. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу.

1. Ознайомлення зі словниками.

Словник — це зібрання слів, розміщених в алфавітному порядку, з поясненням, тлумаченням, перекладом іншою мовою.

В перекладі з латинської мови *словник* — це «колекція слів».

Словники можуть бути об'ємними або зовсім маленькими, кишеньковими.

В Україні перший рукописний словник з'явився понад 400 років тому. Зараз є дуже багато різних словників. Ознайомтеся з деякими з них.

(Вчитель ознайомлює дітей зі словниками.)

2. Робота з орфографічним словником.

Самостійна робота.

Буратіно пропонує вам виписати зі словника три слова, які називають предмети і відповідають на питання

I варіант — що?

II варіант — хто?

— Обміняйтеся зошитами і перевірте завдання один одному.

Фізкультхвилинка.

3. Робота з підручником.

а) Коментоване письмо (с. 6, впр. 1).

— Розгляньте малюнки і назвіть предмети, зображені на них.

— Запишіть слова в абетковому порядку. *(Вишні, гриби, груша, листок, яблука.)*

— Чому слово *гриби* записане перед словом *груша*?

— Пригадайте, які звуки ми позначаємо значками

о

,

=

,

—

.

— Якому слову відповідає перша схема? Доведіть.

= о

— — о

— о

 — яблука

— Скільки звуків у цьому слові позначає буква «я»?

— Запишіть це слово і схему до нього у своїх зошитах.

б) Творча вправа (с. 6, впр. 2).

— Прочитайте слова зліва направо і навпаки. Чим вони цікаві?

Вимив, вилив, вишив, вирив, дід, біб, вів, вив, корок.

(Ці слова однаково читаються зліва направо і навпаки.)

— Допоможіть Буратінові скласти речення з двома словами.

Дід посадив біб.

Дід вів коня на пасовище.

V. Узагальнення і систематизація знань учнів.

1. Робота в зошиті з друкованою основою.

2. Робота з дидактичними картками.

3. Робота в групах (с. 6–7, впр. 3).

Наш герой дуже любить грати на музичних інструментах, тому йому цікаво дізнатися, як вони з'явилися. Об'єднайтеся у групи за рядами і допоможіть Буратінові.

— Прочитайте текст. Перекажіть прочитане. Випишіть назви музичних інструментів в алфавітному порядку.

I ряд — «родичі» лука. (*Арфа, балалайка, віолончель, гітара, мандоліна, скрипка.*)

II ряд — «нащадки» сопілки. (*Гобої, кларнети, фаготи, флейти.*)

III ряд — «правнуки» ударного інструмента. (*Барабани, гонг, дзвіночки, литаври, тарілки.*)

4. Словникова робота.

— Яке словникове слово записане?

— Що означає слово *мушля*? (*Те саме, що черепашка.*)

— Запам'ятайте написання цього слова.

5. Диференційовані завдання.

6. Самостійна робота.

Знайдіть помилки у завданні Буратіно, якому потрібно було записати прізвища українських письменників в алфавітному порядку.

А. Дімаров, В. Сухомлинський, В. Нестайко, С. Носань, О. Буцень, Ю. Ярниш.

(*О. Буцень, А. Дімаров, В. Нестайко, С. Носань, В. Сухомлинський, Ю. Ярниш.*)

VI. Підсумок уроку.

— Що нового ви дізналися на уроці?

— Що навчилися робити?

— Де можна застосувати набуті знання?

— Яке слово записане у словнику раніше: *вересень* чи *веселка*?

VII. Домашнє завдання.

1. Вправа на с. 7.

2. Запишіть 5 прізвищ своїх однокласників в алфавітному порядку.

Дата _____
Клас _____

УРОК 3

Тема. Склад. Перенос слів із рядка в рядок складами. Перенос слів з буквами *й, ь*, буквосполученням *йо*.

Мета. Закріпити уявлення учнів про склад як найменшу звукову одиницю. Удосконалювати навички поділу слів на склад, правильного переносу слів з рядка в рядок. Вчити переносити слова з буквами *й, ь* та буквосполученням *йо*. Розвивати спостережливість, фонематичний слух. Виховувати охайність, любов до мови, до природи.

Обладнання. Малюнок осені, листки зі складами і буквосполученнями.

Хід уроку

I. Організація класу.

Продзвенів і стих дзвінок,
починається урок.
Всі за парти тихо всілись
і на мене подивились.
Попрацюєм всі старанно,
щоб урок пройшов немарно.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

1. Перевірка домашнього завдання.

- Які прізвища ви записали?
- З якої букви ви записали кожне прізвище?
- Прочитайте прізвища дівчаток.
- Прочитайте прізвища хлопчиків.
- Для чого потрібно знати алфавіт?

2. Каліграфічна хвилинка.

За традицією почнемо працювати з каліграфічної хвилинки.

— Сьогодні панночка Каліграфія пропонує нам записати букви:

Аа Оо Уу Ее і Іі.

— Прочитайте їх.

— Що ви знаєте про ці букви? (*Позначають голосні звуки.*)

На дошці запис. З...м..., л...т..., в...сн..., ...с...нь.

— Вставте пропущені букви і запишіть слова в абетковому порядку.

(*Весна, зима, літо, осінь.*)

— Що означають ці слова? (*Назви пір року.*)

— Поділіть їх на склад.

Вес|на, зи|ма, лі|то, о|сінь.

— З яких букв утворені склад? Які звуки вони позначають?

— У кожному складі є буква, що позначає голосний звук.

III. Повідомлення теми і мети уроку.

— Сьогодні на уроці ми будемо вчитися ділити слова на склад для переносу.

Проблемне запитання.

— Для чого нам це потрібно знати?

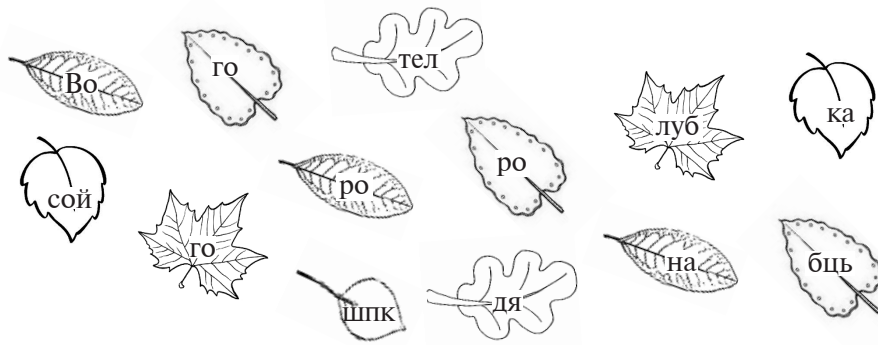
Слова потрібно переносити з рядка в рядок, коли ви пишете диктант, вправу, лист чи записку комусь. Тому до нас завітала сьогодні чарівниця-осінь. Вона теж хоче навчитися ділити слова для переносу, щоб грамотно писати вам листи і смс-повідомлення з далеких країв.

IV. Сприймання і засвоєння нового матеріалу.

1. Розрізнення складів і буквосполучень.

— Чарівна осінь принесла нам яскравий букет із листочків.

— Прочитайте, що написано на кожному листку. (*Буквосполучення.*)

- Які буквосполучення, на вашу думку, не можна назвати складом? Чому?
- Змініть ці буквосполучення так, щоб утворилися склади. (*Шпак, бець.*)
- Зробіть висновок, доповнивши дане речення.

У кожному складі обов'язково є ... звук. ... звук утворює склад. Скільки в слові ... звуків, стільки в ньому і

2. Творча вправа.

- Утворіть і складіть слова, запишіть їх.

(*Ворона, голуб, дятел, шпак, сойка, горобець.*)

- Назвіть слова, в яких 1 склад, 2 склади, 3 склади.

1 склад: шпак;

2 склади: голуб, дятел, сойка;

3 склади: ворона, горобець.

- Як ці слова можна назвати одним словом? (*Птахи.*)

- Як можна перенести слово *шпак* з рядка в рядок? (*Це односкладове слово.*)

Його не можна поділити для переносу.)

- Як поділити для переносу слово *сойка*? (*Сой-ка.*)

- Чи можна перенести буквосполучення *ць* у слові *горобець*?

— Отже, односкладові слова не можна поділити для переносу. Букви *й* та *ь* при переносі не можна відривати від попередньої букви.

3. Робота з підручником.

- а) Колективна робота (с. 7, впр. 1).

— У народі кажуть, що осінь щедра дарами. Чи погоджуєтеся ви з цим твердженням?

- Прочитайте вірш. Про що в ньому говориться?

- Які слова підкреслені? Прочитайте їх.

- Як можна назвати підкреслені слова одним словом? (*Овочі.*)

- Поділіть ці слова на склади для переносу.

- б) Коментоване письмо.

(*Один учень виконує завдання біля дошки.*)

Зразок:

Морква, мор-ква, мо-рква. (*У цьому слові є збіг приголосних, тому його можна переносити по-різному.*)

Ріпа, рі-па.

Картопля, кар-топля, ка-ртопля, карто-пля, картоп-ля.

Буряки, бу-ряки, буря-ки.

Салат, са-лат.

Огірки, огір-ки, огі-рки. (*Склад з однієї букви не можна залишати в рядку або переносити в інший.*)

- Отже, слова переносити з рядка в рядок потрібно складами.

- в) Самостійна робота (с. 7, впр. 1(3)).

- Продовжіть речення, випишуючи назви овочів в алфавітному порядку.

На столі лежали: буряки, ..., ...,

На столі лежали: буряки, капуста, картопля, морква, огірки, ріпа, салат.

- Поділіть ці слова на склади.

— Отже, у слові стільки складів, скільки голосних звуків.

4. Ознайомлення з правилом (с. 8).

Вивчення правила.

Фізкультхвилинка.

5. Дидактична гра «Збери слова» (с. 7, впр. 2).

— Прочитайте склади.

— «Зберіть» і запишіть слова.

(Знайомий, бойовий, завойовник, крайовий.)

— Який склад спільний у цих словах? (йо.)

6. Ознайомлення з правилом (с. 8).

Вивчення правила.

7. Робота над текстом (с. 8, впр. 3).

Разом з нашою гостею ми завітаємо в ліс. А до кого, ви дізнаєтесь, коли прочитаєте текст.

а) Читання тексту.

— Прочитайте текст, розкриваючи дужки.

— До кого ми завітаємо?

— Що він полюбляє робити навесні і влітку?

— Який у нього був стіл?

— Що він готував на сніданок?

— Як ви змініте слово *лопух*? (*Лопуха.*)

суничка? (*Сунички.*)

ліщина? (*Ліщиновий.*)

б) Словникова робота.

— Що означає слово *вуйко*?

— Яким словом його можна замінити? (*Дядько.*)

— Прочитайте виділене слово. (*Ганок.*)

— Що воно означає?

Ганок — прибудова з площадкою і східцями біля входу в будинок. (*Мал.*)

(Слайд 1.)

— Поділіть на склади для переносу ці слова і запишіть.

Вуй-ко, га-нок.

в) Складання речень.

— З виділеним словом складіть і запишіть речення.

На ганку спала киця.

г) Самостійна робота.

— Попрацюйте самостійно.

— Спишіть третій абзац тексту і поділіть на склади підкреслені слова.

Вуйко Йой заходився розкласти на листочку лопуха свій сніданок: три сунички, заячий щавель і ліщиновий горішок. Його сніданок був готовий.

Сні-данок, сніда-нок, ща-вель, лі-щина, ліщи-на, горі-шок, го-рішок.

(Проводиться перевірка за слайдом 2.)

— Отже, букви *й* та *ь* при переносі слів не можна відривати від попередньої букви.

V. Узагальнення і систематизація знань учнів.

1. Робота в зошиті з друкованою основою.

2. Тестові завдання (с. 6—8).

3. Робота з дидактичними картками.

4. Диференційовані завдання.

5. Тест.

— Перевір себе. Запиши букву, яка стоїть перед правильною відповіддю.

Букви, які позначають голосні звуки:

А. а, у, о, и, і;

Б. к, с, т, я, м.

Слова для переносу з рядка в рядок поділяють...

- А. на букви;
- Б. на склади.

Склад утворює ...

- А. голосний звук;
- Б. приголосний звук.

Якщо слова діляться на склади, то їх ...

- А. можна переносити;
- Б. не завжди можна переносити.

Букви *ь* і *й* при переносі ...

- А. відривають від попередньої букви;
- Б. залишають з попередньою буквою.

Буквосполучення *йо* при переносі ...

- А. не можна розривати;
- Б. можна розривати.

Можна переносити слова ...

- А. край, світ, осінь;
- Б. тиша, дерева, звірі.

VI. Підсумок уроку.

- Що нового ви дізналися на уроці?
- Навіщо нам потрібно це знати?
- Перевірте один одного, чи вмієте ви поділяти слова для переносу.

Назвіть ім'я сусіда по парті, поділіть його на склади для переносу з рядка в рядок.

(Взаємоперевірка.)

- Хто виконав завдання без помилок?
- Ви добре засвоїли правила переносу слів. Наша гостя також задоволена вашими відповідями і роботою на уроці.

VII. Домашнє завдання.

1. Вправа на с. 9.
2. С. 8 — вивчити правила.